

Svensk Botanisk Tidskrift
Band 4
1910

SALATRAKTENS KÄRLVÄXTFLORA.

AF

K. V. OSSIAN DAHLGREN.

Sedan gammalt har trakten omkring Sala haft anseende för sin rika flora. Växter från densamma såsom *Aspidium lonchitis*, *Malaxis monophylla*, *Sceptrum carolinum*, *Nuphar pumilum* hafva länge varit anförda i den botaniska litteraturen. Under flera år har jag gjort floristiska anteckningar öfver området, och det är resultatet af dessa, som i det följande meddelas. Från början hade det varit min afsikt att försöka upprätta en inventarieförteckning af floran öfver ett vida större område af nordöstra Västmanland, men bristande tid och saknad af medhjälpare har nödgat mig att uppgifva denna plan, då förteckningen i annat fall skulle blifva ganska ofullständig. I stället har jag koncentrerat mitt arbete på det område, som hör till Sala stad¹ och som begränsas af Kila, Norrby och Sala socknar. Från dessa socknar meddelas inga uppgifter, med undantag af trakten kring den nu tappade sjön Sala damm i Sala socken. Helt säkert skola för åtskilliga växter nya fyndorter inom trakten uppdagas än som här blifvit meddelade, men jag vågar ändock hoppas, att lokaluppgifterna ofta nog skola vara ganska fullständiga. Former och underarter hafva utan tvifvel ofta nog en större utbredning inom området, än hvad man på grund af de anförda fyndlokalerna kanske skulle kunna tro. Jag har dock ansett mig i allmänhet äfven böra angifva fyndorter för dessa.

Berggrunden inom trakten består hufvudsakligen af hälleflinta, hornbländegranit och kornig kalksten. Den sistnämnda har sin förnämsta utbredning vid och i närheten af Sala grufva och fortsätter sedan norrut i en jämförelsevis smal kil väster om Sala damm. Öster om kalkstensområdet vidtager graniten. Norrby och Bråsta backe äro de förnämsta granitmassiven. Inom det behandlade området hafva hälleflintartade bergarter den största utbredningen. De bilda större delen af urberget väster om kalkstenszonen.

¹ Till Sala höra mycket ansenliga områden, som hufvudsakligen för grufvans skull blifvit tilldelade staden under tidernas lopp. Om man räknar våra städers storlek efter den areal de besitta, torde Sala vara den största i landet.

Det är naturligtvis i synnerhet denna sistnämnda, som till stor del satt sin prägel på floran, och som gör denna trakt till en af de intressantare i växtgeografiskt hänseende inom denna del af Västmanland. Så äro t. ex. icke mindre än ett dussin orkidéer funna. (En uppgift af IVERUS om förekomsten af *Orehis latifolia* L. beror väl utan tvifvel på förväxling med *O. incarnata* L.) Vid grufvan träffar man vackra löfängar, en växtformation, som i denna trakt blifvit mycket inskränkt till sin utbredning. Då dessa löfängar i växtgeografiskt hänseende erbjuda mycket af intresse, meddelas från dem och ett par besläktade formationer några ståndortsanteckningar. Vid angifvandet af skiktindelning och frekvensgrad har då den HULT-NORRLINSKA metoden användts. (a = högsta, b = lägsta skogsskiktet; c = snärsiktet; d = högsta, e = mellersta, f = lägsta fältsiktet; g = bottensiktet. y = ymnig, r = riklig, s = strödd, t = tunnådd, e = enstaka.)

Här nedan meddelas en ståndortsanteckning från en löfäng på kalkig moränmark vid grufvan.

- a) *Pinus silvestris* e.
b) *Populus tremula* s.
Alnus incana t.
Acer platanoides e.
Sorbus suecica e.
c) *Corylus avellana* r.
Berberis vulgaris t.
Acer platanoides e.
Betula verrucosa e.
Picea excelsa e.
Prunus padus e.
Ribes alpinum e.
Rhamnus frangula e.
Sorbus aucuparia e.
S. suecica e.
Viburnum opulus e.
d) *Aquilegia vulgaris* t.
Corylus avellana t.
Dactylus glomerata t.
Populus tremula t.
Alopecurus pratensis e.
Campanula persicifolia e.
C. trachelium e.
Chrysanthemum leucanthemum e.
Hieracium murorum (coll.) e.
Hypericum perforatum e.
- Ranunculus polyanthemos* e.
Solidago virgaurea e.
e) *Trifolium flexuosum* r.
Briza media s.
Campanula rotundifolia s.
Convallaria polygonatum t.
Vicia cracca t.
Achillea millefolium e.
Epipactis latifolia e.
Galium boreale e.
G. verum e.
Trifolium pratense e.
Vicia sepium e.
f) *Viola mirabilis* s.
Anemone hepatica e.
Anthoxanthum odoratum e.
Calamintha acinos e.
Linum catharticum e.
Luzula pilosa e.
Potentilla erecta e.
P. verna e.
Prunella vulgaris e.
Pyrola secunda e.
Rubus saxatilis e.
Vaccinium vitis idaea e.

Inom hälleflintans område finnes vid Viksberg en betad löfäng växande på en drumlinsartadt utdragen moränkulle. En profyta på cirka 250 m² visade följande:

- a + b) 1 *Acer platanoides*
8 *Betula verrucosa*
2 *Picea excelsa*
1 *Quercus robur*

- 4 *Fraxinus excelsior*
Betula verrucosa e.
Fraxinus excelsior e.
Juniperus communis e.
Lonicera xylosteum e.
Picea excelsa e.
Pinus silvestris e.
Rhamnus frangula e.
d) *Geranium silvaticum* s.
Hieracium umbellatum s.
Anthriscus silvestris t.
Calamagrostis arundinacea t.
Dactylis glomerata t.
Hieracium rigidum (coll.) t.
Pteris aquilina t.
Acer platanoides e.
Avena pubescens e.
Campanula persicifolia e.
Epilobium angustifolium e.
Fraxinus excelsior e.
Ranunculus acris e.
R. polyanthemos e.
e) *Trifolium flexuosum* s.
Campanula rotundifolia t.
Convallaria majalis t.
Galium boreale t.
Hypericum quadrangulum t.
Stellaria graminea t.
Vicia cracca t.
Achillea millefolium e.
Alchemilla filiculis e.
- c) *Sorbus aucuparia* s.
Aira flexuosa e.
Galium verum e.
Lathyrus pratensis e.
Melica nutans e.
Myrtillus nigra e.
Orobos tuberosus e.
Pimpinella saxifraga e.
Plantago media e.
P. major e.
Platanthera bifolia e.
Rumex acetosa e.
Trifolium hybridum e.
Vicia cracca e.
f) *Euphrasia curta* s.
Melampyrum silvaticum s.
Vaccinium vitis idaea s.
Alchemilla pastoralis t.
Lotus corniculatus t.
Melampyrum pratense t.
Anemone hepatica e.
Anthoxanthum odoratum e.
Fragaria vesca e.
Hieracium auricula (coll.) e.
H. pilosella (coll.) e.
Potentilla erecta e.
P. reptans e.
Prunella vulgaris e.
Rubus saxatilis e.
Veronica officinalis e.

Denna löfäng är anmärkningsvärd på grund af förekomsten af ek, som numera är mycket sällsynt inom Salatrakten. Hassel saknas här. Den förekommer ej gärna utanför kalkområdet.

På det stora morän- och hälleflintområdet i nordväst finnes traktens förnämsta skogsbygd, omnämnd redan af GRAU med orden: »Dessutom hörer här till en anseelig utmark och skog, som på norra sidan om staden sträcker sig väl öfver en mil —». De förhållande växtformationerna äro som vanligt *pinela*- och *abiegna hylocomiosa*. Brästa och Norrby backe, som delvis begränsa den odlade lerkläppen kring Sala, äro likaledes beväxna med barrskog. — Särskildt vid och i närheten af grufvan finnes ganska mycket örtrik tallskog (*pinetum herbustum* SERN.). En ståndortsanteckning från grufvan meddelas här nedan:

- a) *Pinus silvestris* r.
b) *Betula verrucosa* e.
Sorbus aucuparia e.
c) *Alnus glutinosa* e.
Berberis vulgaris e.
Juniperus communis e.
Picea excelsa e.
Rhamnus frangula e.

- d) *Pteris aquilina* s.
Hypochaeris maculata t.
Calamagrostis arundinacea e.
Hieracium murorum (coll.) e.
Juniperus communis e.
Ranunculus polyanthemos e.
Succisa pratensis e.
 e) *Melica nutans* s.
Myrtillus nigra s.
Stellaria graminea s.
Pimpinella saxifraga t.
Aira flexuosa e.
Anemone nemorosa e.
Calluna vulgaris e.
Lathyrus pratensis e.
Vicia sepium e.
 f) *Anemone hepatica* s.

Lunddäldsväxningen är ställvis, såsom vid grufvan och längs den vackra Gröna gången, synnerligen rikt utbildad. Rätt olika typer af detta växtsamhälle skulle kunna uppställas. Här följa ett par ståndortsanteckningar.

Gröna gången vid Mellandammen:

- a) *Alnus glutinosa* r.
Betula verrucosa e.
 b) *Alnus glutinosa* t.
Prunus padus e.
Salix caprea e.
 c) *Salix cinerea* t.
Alnus glutinosa e.
Picea excelsa e.
Prunus padus e.
Ribes rubrum e.
Salix caprea e.
Sorbus aucuparia e.
Lunddäld vid grufvan:
 a) ———
 b) *Alnus incana* y.
 c) *Prunus padus* r.
 d) *Aira caespitosa* r.
Spiraea ulmaria r.
Geranium silvaticum t.

I närheten af A. B. Kalkbackens ugnar finnes på kalken en *ängsartad* formation, som är anmärkningsvärd därför att flera i Salatrakten säll-

- Antennaria dioica* s.
Melampyrum silvaticum s.
Cæloglossum viride t.
Linnea borealis t.
Lycopodium clavatum t.
Oxalis acelosella t.
Vaccinium vitis idæa t.
Arctostaphylos uva ursi e.
Monotropa hypopitys e.
Potentilla erecta e.
Pyrola chlorantha e.
P. rotundifolia e.
P. secunda e.
 g) *Hylacomium proliferum* r.
H. triquetrum s.
H. paretinum s.
Dicranum sp. t.

Viburnum opulus e.

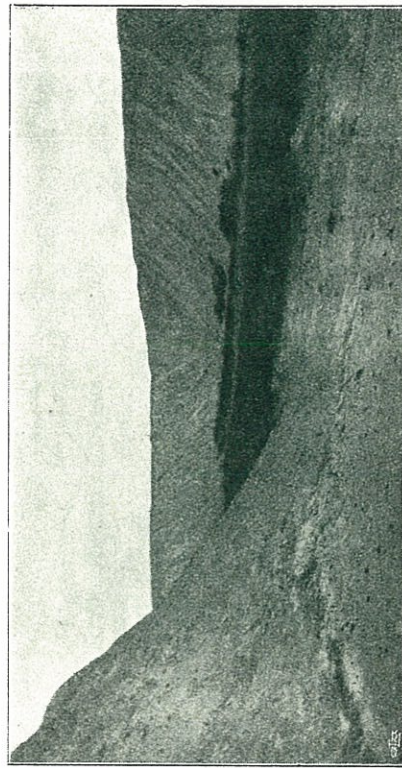
- d) *Spiraea ulmaria* r.
Aira caespitosa t.
Polystichum spinulosum t.
Lythrum salicaria e.
Valeriana officinalis e.
 e) *Equisetum pratense* t.
Paris quadrifolia e.
 f) *Viola palustris* t.
Oxalis acelosella e.
 g) *Mnium* sp. r.
Climacium dendroides s.

Scrophularia nodosa t.

- e) ———
 f) *Anemone hepatica* r.
Oxalis acelosella s.
 g) ———

synta växter där förekomma såsom *Serratula tinctoria*, *Laserpitium lalifolium*, *Libanotis montana* och *Trifolium montanum*. En ståndortsanteckning gaf följande resultat:

- a) ———
 b) ———
 c) *Salix cinerea* t.
Juniperus communis e.
Lonicera xylosteum e.
Picea excelsa e.
Prunus padus e.
Rhamnus frangula e.
Sorbus aucuparia e.
 d) *Serratula tinctoria* s.
Succisa pratensis s.
Calamagrostis arundinacea t.
Galium verum t.
Selinum carvifolia t.
Aira caespitosa e.
Avena pratensis e.
Campanula persicifolia e.
Dactylis glomerata e.
Heracleum sibiricum e.
Hypochaeris maculata e.
Laserpitium latifolium e.
Libanotis montana e.
Lonicera xylosteum e.
Pimpinella saxifraga e.
 e) *Achillea millefolium* s.
Briza media t.
Convallaria majalis t.
Campanula rotundifolia e.
Galium boreale e.
G. verum e.
Habenaria conopea e.
Leontodon autumnalis e.
Plantago media e.
Spiraea filipendula e.
Trifolium flexuosum e.
T. montanum e.
Vicia cracca e.
 f) *Carex montana* r.
Viola mirabilis t.
Alchemilla pastoralis e.
Antennaria dioica e.
Anthoxanthum odoratum e.
Potentilla verna e.
Rubus saxatilis e.
Vaccinium vitis idæa e.

Vy från Afterhögarna.

Vid Hyttan finnes ett flera tunnland stort område upptaget af de så kallade »Afterhögarna». Dessa bestå af en flygsandsartad, synnerligen

lin sand, en affallsprodukt, som uppstått vid malmförädlingen. Denna sand är hopad i ända till 8—10 meter höga »platåberg», som visa vackra afspolnings- och deflationsfenomen. Vegetationen är ytterst torftig. Själftva ytan af »sandbergen» är jämn och nästan alldeles steril. Endast något enstaka exemplar af *Festuca ovina* och *Chenopodium rubrum* f. *paucidentatum* ha kunnat spira upp. På ett ställe där en vagn körts fram växte förnämnda växt på den för öfrigt kala marken ganska rikligt i de upptrampade spår. NORÉN beskriver huru han nära Lidköping på sandfält sett *Scirpus acicularis* i massor utfylla hjulspåren efter en vagn. I hästspilling har jag sett *Avena sativa* växa upp. De oftast mycket branta slutningarna af sandbergen äro likaledes nästan alltid kala. Översandade och nedliggande exemplar af *Equisetum arvense* gå stundom en bit upp för slutningen, där denna ej är alltför brant. Invid hål, som gräfts af *Cotyle riparia*, har jag sett några exemplar af *Pheum pratense*. Mellan sandbergen och där dessa utkila är marken fuktigare, och man träffar därför på dessa ställen en något rikare vegetation. *Triticum repens* bildar formliga mattor. På andra ställen dominerar *Aira caespitosa*; *Equisetum arvense* och *Festuca ovina* blifva allmänare. Där något mera mylla hunnit bildas tillkomma flera växter, nämligen:

Achillea millefolium
Campanula rotundifolia
Carex Goodenoughii
C. leporina
C. stellulata
Centaurea jacea
Cerastium arvense
Chrysanthemum leucanthemum
Euphrasia curta
Leontodon autumnalis
Plantago major
P. media
Rumex acetosa
Silene venosa
Tussilago farfara
Vicia cracca

Invid Afterhögarnas östra sida finnes vid öfvergången till den omgivande lermarken en zon med lågväxta *Phragmites communis*. Det på grund af de säregna edafiska förhållandena i mycket intressanta områden det vore förtjänt af en utförligare beskrifning än som här kunnat meddelas.

Salatraktens många sjöar hafva alla mer eller mindre människan att tacka för sin uppkomst. Stortade förämningsarbeten hafva nämligen åstadkommit för att förse grufvan med dess behof af vatten. I sjön Stor-Ljusen finnas ännu stubbar och kullfallna träd på sjöbotten, hvilka utgöra lämningarna af den skog, som vuxit där före uppdamningen. År 1898 tappades den grunda men vidsträckt Sala damm, hvars plats nu upptages af åker och ängsmark. Före tappningen var den halfmålls-långa sjön alldeles igenvuxen hufvudsakligen af *Scirpus lacustris*- och *Equisetum fluviale*-samhallen. Efter GRAU meddelar jag följande: »Under denna omrörda Sala dams vatn ligga många byars åker och ängsmark, hvarföre ock de samne af Kronan undfått förmedling på hälften af sin skatt. Annars hafva Ösbo och Åby byar der sin förnämsta äng höslog. Ansenligt fräken och sjöfoder bärgas eljest årligen här i Dammen af hvar och en för sina ägor och det till så stor myckenhet, att

wäl 2000 sommarlass skola kunna räknas, som der årligen af sådant föder bekommes.» Se för öfrigt AHLGRENs målande skildringar från denna sjö! Olyckligtvis kunde jag ej under de närmaste åren efter tappningen studera florans invandring. Naturen fick dock ej så länge sköta sig själf, ty snart nog blef den nyvunna fastmarken lagd under plojen. Ett ställe på den gamla sjöbotten invid den genomflytande Sagån, som jag besökte sommaren 1910, torde hafva varit orördt ända sedan tappningen. Följande ståndortsanteckning gjordes:

a) ——— d) *Epilobium angustifolium* y.
 b) *Salix caprea* s. *Phleum pratense* t.
 Betula verrucosa e. *Cirsium arvense* e.
 Populus tremula e. *Salix cinerea* c.
 c) *Populus tremula* s. e *Tussilago farfara* s.
 Salix caprea s. f) ———
 S. cinerea s. g) ———
 Epilobium angustifolium t.

Scirpus lacustris, *Carex lasiocarpa* och *Equisetum fluviale* äro de dominerande vattenväxterna. Sjöarna norr om Långforsen äro jämförelsevis fattiga på vassbänkar. I Öfre Ekeby damm är *Acorus calamus* den hufvudsakliga formationsbildaren. Denna växt är för öfrigt spridd ganska mycket inom området. *Phragmites communis* har en mycket ringa utbredning och gör sig ej fysiognomiskt gällande.

Nära dammbordet i Långforsen går på 7—8 decimeters djup från den ena stranden till den andra en c:a 190 m. lång undervattensås, som på bägge sidor brant stupar ned mot den på ganska djupt vatten liggande botten. Liksom dammbyggnaden vid Måns-Ols består denna ås af slaggsten och torde väl vara samtidig med sjöns fördämningar (GUSTAF II ADOLFS tid), ehuru jag ej kan yttra mig beträffande ändamålet med dess byggande. Den är utom på de första 14 meterna från Måns-Ols-sidan bevuxen med *Equisetum fluviale*, så att en 5—6 m. bred »väg» bildas öfver denna del af sjön, hvilket tager sig ganska egendomligt ut.

En för Salatraktens flora märklig vattenväxt är *Nuphar pumilum*. Det äldsta fynd af denna, jag har mig bekant, är det som omtalas af LEFFLER med orden: »Sala vid hyttan 1859, AXEL BILLSTRÖM enl. FRIST.» CASPARY omnämner den också för år 1868 såsom växande i Sala damm. Efter denna sjös tappning har växten blifvit inskränkt till Sagåns strömfåra och några depressioner i marken intill densamma på den forna sjöbotten. Under flera år har den sålunda mycket sparsamt förekommit nedan för Sala sockens prästgård. År 1909 iaktogs ett par exemplar vid järnvägsbron öfver Sagån. På sina gamla lokaler torde dock växten nu vara utdöd eller utdöende, särskildt efter en nyligen företagen uppressning af åbadden. Af stort intresse var det därför, då jag sommaren 1910 fann en ny lokal för *Nuphar pumilum*. Under ett besök vid Järndammen den 12/7 i sällskap med studerandena S. och B. FRIBERG samt min broder, stud. R. DAHLGREN, anträffade vi nämligen växten rikligt förekommande, som det tycktes, i hela sjön. *Nuphar pumilum* hybridiserade af-

ven därstädes med *N. luteum*. — Exemplar från växtens gamla lokal hafva enligt meddelande af professor SERNANDER af honom år 1901 flyttats till Uppsala botaniska trädgård och lefva där ännu.

Den del af Västmanland, af hvilken Salatrakten utgör en del, visar i växtgeografiskt hänseende flera olikheter med Mälardalen. Sålunda saknas alldeles flera inom sistnämnda område ej så sällsynta växter. Bland sådana märkas:

Adoxa moschatellina
Anemone ranunculoides
Cardamine impatiens
Coloneaster integerrimus
Corydalis sp.
Crataegus sp.
Cynanchum vincetoxicum
Dentaria bulbifera
Gypsophila muralis
Trifolium fragiferum
Viola hirta
Viscum album

Andra finnas men äro mycket sällsynta såsom *Prunus spinosa*, *Pyrus malus* och *Quercus robur*.

Som vanligt, då man behandlar ett mindre områdes floristik, komma en del annars ej så sällsynta växter att saknas, andra att blott sparsamt förekomma. Flera inom angränsande socknar, särskildt i Kila, funna växter äro sålunda ej iaktagna i Salatrakten. Bland sådana märkas:

Campanula latifolia
Carex pseudocyperus
Cyperidium calceolus
Impatiens noli tangere
Orobanchis niger
Pedicularis palustris f. *ochroleuca*
Poa hybrida
Polygonum dumetorum
Ranunculus ficaria
Rhannus cathartica
Tilia ulmifolia

På den nu till större delen tappade sjön Hallarens gamla botten har HAGLUND och författaren funnit *Scirpus radicans* inom Möklinta och Enåkers socknar. Då Hallaren via den nu likaledes tappade Klashomyren stått i förbindelse med Sala damm, är det ju möjligt, att den sällsynta och intressanta växten skulle kunnat sprida sig längs den gamla vattenvägen till sistnämnda sjö, ehuru den ännu ej anträffats där.

Bland växter, som ej anträffats inom Salatrakten, märkas vidare:

Apera spica venti
Carex hirta
C. dioica
Erodium cicutarium
Pulmonaria officinalis
Scleranthus perennis
Verbascum nigrum
Viola stagnina
Woodsia ilvensis

En del växter hafva en mycket inskränkt utbredning eller äro mycket sällsynta, såsom:

Aspidium lonchitis
Filago montana
Campanula cervicaria
C. glomerata

Centaurea scabiosa
Chenopodium glaucum
Fragaria viridis
Inula salicina
Lappa officinalis
Lathyrus silvester
Laserpitium latifolium
Libanotis montana
Lepidium campestre
Malaxis monophylla
Malva rotundifolia
M. silvestris
Nuphar pumilum
Prunus spinosa
*Pulsatilla vulgaris*¹
Pyrus malus
Sedum rupestre
Senecio jacobæa
Serratula tinctoria
Stachys silvatica
Stratiotes aloides
Quercus robur

Af mera tillfällig eller rudratarad natur äro åtskilliga arter. Särskildt trakten kring tegelbruket är utmärkt genom sin rika rudratflora. Exempel på växter af detta slag äro:

Alyssum calycinum
Anagallis arvensis
Atriplex hortense
Berteroa incana
Bromus sterilis
Bryonia alba
Cannabis sativa
Cichorium intybus
Leonurus cardiaca
Linaria minor
Matricaria discoidea
Melilotus albus
M. arvensis
Reseda lutea
Sambucus racemosa
Silybum marianum

Förvildade från trädgårdar äro ett flertal växter iaktagna, såsom:

Aconitum cammarum
Amelanchier canadensis
Asarum europæum
Calendula officinalis
Caragana arborescens
Corydalis nobilis
Dianthus barbatus
Fragaria moschata
Iberis amara
Lilium bulbiferum
Muscari botryoides
Narcissus poeticus
Ornithogalum umbellatum
Polemonium caeruleum
Populus balsamifera
Salix purpurea
Saponaria officinalis
Symphoricarpos racemosus

Ur ett bref från f. d. läroverksadjunkten C. A. E. LÉNSTRÖM meddelar jag följande: »Jag begagnar nu emellertid tillfället att få uttala några dubier rörande några växters förekomst i Salatrakten, af mig uppgifna för den i min uppsats. Jag betvivlar storligen, att *Menha aquatica* finnes där, likaledes *Elatine triandra* och alldeles säkert är, att *Struthiopteris* bör strykas, hvilken uppgift jag fått enl. hörsägnen.» LÉNSTRÖMS lokaler hafva därför ej medtagits för sistnämnda växt. Doktor K. HEDBOM har dock meddelat mig, att den finnes på ett ställe nära den så kallade Ekebron vid Gröna gången. De båda andra arterna hafva i den systematiska förteckningen satts inom parentes.

¹ Uppgifves af IVERUS, ehuru felaktigt, vara funnen »flerstädes». *P. vernalis* däremot är ej så sällsynt.

Inalles hafva öfver 600 arter anträffats inom området, hvilka i det följande skola uppräknas i systematisk ordning. Härvid är dock att märka att släktena *Taraxacum*, *Hieracium* och *Rosa* ej hafva behandlats, då jag saknar uppgifter om desamma. Öfver ett hundratal underarter och former hafva också antecknats, ett antal som nog lätt skulle kunna ökas. Särskildt många albinosformer äro iaktagna, nämligen af:

Anemone hepatica
Aquilegia vulgaris
Calluna vulgaris
Campanula rotundifolia
C. persicifolia
C. patula
C. rapunculoides
C. Trachelium
Clinopodium vulgare
Genitiana campestris a. suecica
Geranium silvaticum

Här nedan anföras några särskildt anmärkningsvärda former (med de landskap inom parentes, hvarifrån NEUMAN och AHLFVENGREN i sin flora uppgifva dem vara funna). En del af dessa växter känner jag visserligen dels genom litteraturuppgifter dels genom egna fynd från andra platser än dem ofvannämnda författare upplaga, men jag har dock ansett mig här böra meddela endast fynden från Salatrakten.

Anemone hepatica L. v. *multiloba* Hn. (Vg. Srm. Upl. Mpd.).

PÅHLMAN anmärker om ett fynd af denna varietet från Skåne: I följande vågar jag uttala den mening, att densamma knappast borde anses mera än en *forma* och därtill en osäker sådan. Mot det sistnämnda uttalandet vill jag opponera; var. *multiloba* har af mig under flera år iakttagits synnerligen rikligt på ett mycket begränsadt område. Detta talar ju för, att man har att göra med en verklig mutation. Stundom kunde man träffa riktiga »buketter» af *multiloba*. Under postflorationen böja sig blomaxlarna hos *Anemone hepatica* ned mot marken och allasta sina frukter. Dessa äro på grund af sitt elaiosom mycket begärliga för myror, som därför sprida nötterna vidare från moderväxten. De ofvannämnda »buketterna» torde väl därför hafva uppkommit på så sätt, att ett ovanligt stort antal frukter blifvit kvarliggande kring moderväxten och där gifvit upphof till nya individ. Att var. *multiloba* är »rhizombeständig» kan man lätt konstatera genom jämförelse mellan följande och de nya bladens utseende på samma planta. Visserligen händet, att man bland den typiska hufvudarten någon gång kan finna enstaka exemplar, som hafva något blad försedt med en öfvertaligflik. Sådana fall torde säkerligen få anses som rent individuella afvikelser och klart är, att, om man vill inränga dem under var. *multiloba*, man måste komma till PÅHLMANS uppfattning.

Antennaria dioica (L.) Geertn. f. *hyperborea* G. Don. (Torne Lpm. Ysne Opisaive).

Chenopodium rubrum L. f. *paucidentatum* Koch. (Gotl.)

Epipactis latifolia (L.) All. v. *varians* Crantz. (syn. *β viridiflora* Rchb.) (Sk.)
Fraxinus excelsior L. v. *diversifolia* Ait. (Upl. Vg.)

Galium uliginosum L. f. *latifolium* Marss. (Sk. Sm. Ög.)

Lampsana communis L. f. *integrifolia* Såby. (Ner. Vrm.)

Rumex acetosella L. *β multifidus* L. p. p. (Sk. Upl.)

Serratula tinctoria L. f. *integrifolia* Wallr. (Hall.)

Trientalis europæa L. f. *rosea* Neum. (»fjällform»).

Nya för Västmanland äro vidare *Botrychium virginianum* (L.) Sw., *Anemone hepatica* L. f. *marmorata* T. Moor samt en del albinosformer. En förut okänd form är *Salix cinerea* L. x *phylicifolia* L. f. *subcinerea* n. f., som godhetsfullt bestämts af kyrkoherde S. J. ENANDER.

Med »prästgården» menas i det följande Sala sockens prästgård; »Kalkbacken» = trakten kring A. B:s af samma namn ugnar; »Hyttan» = grufvans gamla hytta vid Sala damm; »Skuggan» = den närmaste trakten kring denna egendom.

Innan jag nu öfvergår till den systematiska afdelningen, vill jag begagna tillfället att frambära mitt tack för all den hjälp, som lämnats mig vid förteckningens upprättande, särskildt hvad beträffar lokaluppgifter, till studerandena BENGT och ERIK THORBJÖRNSSON, GUSTAF SEVÉN och STAFFAN FRIBERG, med. dokt. KARL HEDBOM, f. d. läroverksadjunkten C. A. E. LÉNSTRÖM, kyrkoherden S. J. ENANDER samt häradschefing KLAS BERGENSTRÄHLE. Tyvärr kan mitt tack nu icke nå lektor C. H. JOHANSSON och min gamle exkursionskamrat kand. HÅKAN THORBJÖRNSSON, hvilka aflidit.

Till slut vågar jag anhålla om, att nya fynd, som eventuellt komma att göras inom Salatrakten, benäget torde meddelas mig.

* * *

Bidens cernuus L. Sagåns stränder.

B. tripartitus L.¹

f. *pumilus* Retz.

Chrysanthemum leucanthemum L. Vid Mellandammen iaktogs 1909 en form med ett stort antal diskblommor utvecklade såsom kantblommor. *Matricaria inodora* L. En form med genomvuxna korgar sedd vid te- gelbruket.

M. chamomilla L.

M. discoidea L.

Anthemis arvensis L. Åkra i trädgården; mellan Kalkbacken och Ebba Brahes backe; nära Sala landsförsamlings kyrka.

A. tinctoria L.

Achillea millefolium L. I närheten af trängetablissemnet har under flera år iakttagits en form med rödgreddelina blommor. Vid Sandviken anträffades i augusti 1909 en discoidal form.

A. ptarmica L. Tåmligen sällsynt.

Tanacetum vulgare L. Sällsynt.

¹ Växter, af hvilka endast anføres namnet, äro allmäna i trakten.

- Artemisia absinthium* L. Invid gamla kyrkogården, Nybygget.
A. vulgaris L.
Senecio vulgaris L.
S. silvaticus L. Sällsynt.
S. viscosus L. På järnvägsbanken i närheten af stationen förekom ett år rikligt en lågväxt »enblommig» form.
S. jacobaea L. Ett exemplar funnet mellan hyttan och prästgården år 1904 af B. THORBJÖRNSSON.
Gnaphalium silvaticum L.
G. uliginosum L.
Antennaria dioica (L.) Gärttn.
f. corymbosa Hn.
f. hyperborea G. Don. Flerstädes.
Filago montana L. Ett exemplar funnet vid Skuggan 1907. Broddbo.
Inula salicina L. Mellan Kalkbacken och prästgården. »Flerstädes»(?) enl. IVERUS. Växten har på sina gamla lokaler tilltagit i mängd på senare tiden.
Erigeron acer L.
f. dissolutus Hn. Banelund, grufvan, holmar i Långforsen.
Solidago virgaurea L.
Tussilago farfara L.
Helianthus tuberosus L. Tegelbruket 1909.
Calendula officinalis L. Förvildad i enstaka exemplar vid Skuggan efter år 1908 odlade plantor.
Centaurea cyanus L.
C. scabiosa L. I ett dike vid bryggeriet.
C. jacea L.
f. humilis Schrank. Måns-Ols, Kalkbacken.
Serratula tinctoria L. Kalkbacken.
f. integrifolia Wallr.
Carlina vulgaris L. Flerstädes.
Carduus crispus L.
Cirsium lanceolatum (L.) Scop.
C. palustre (L.) Scop.
C. heterophyllum (L.) All. Måns-Ols; Stampers (LÉNSTRÖM), grufvan; nära prästgården.
f. indivisum DC. Nära Drufvelund, Fallet.
C. arvensis (L.) Scop. Exemplar med genomvuxna inflorescenser iakttagna vid tegelbruket.
Silybum marianum (L.) Gärttn. Funnen vid Lillån 1907.
Lappa officinalis All. Sala landsförsamlings kyrka.
L. minor (Schk.) DC.
L. tomentosa (Mill.) Lam.
Cichorium intybus L. På gräsmattor i Brunnsparken 1905; numera utgången.
Sonchus arvensis L.
S. asper (L.) All.
S. oleraceus L.

- Lactuca muralis* L. En form med hela blad funnen i två exemplar vid Måns-Ols 1906.
Lampsana communis L.
f. integrifolia Såby.
Tragopogon pratensis L.
T. porrifolius L. Enligt en gammal anteckning funnen »mellan ångbryggeriet och staden» af K. GUSTAFSSON.
Scorzonera humilis L. Skuggan, prästgården, Ebba Brahes backe.
Crepis tectorum L. En mycket starkt fascierad form sedd vid Viksberg år 1905.
C. præmorsa (L.) Tausch.
Leontodon autumnalis L.
Hypochoeris maculata L.
Lobelia dortmanna L.
Campanula cervicaria L. Grufvan, Stampers; mycket sällsynt.
C. glomerata L. (?) Stramperstorp enligt BERGSTRAND.
C. rotundifolia L.
f. flor. alb. Skuggan, Viksberg, grufvan, Hyttan.
C. persicifolia L.
f. eriocarpa M. & K.
f. flor. alb. Skuggan, grufvan, Fallet.
C. patula L.
f. flor. alb. Skuggan.
C. rapunculoides L.
f. flor. alb. Skuggan, grufvan.
C. trachelium L. Grufvan, Nybygget.
f. flor. alb. Grufvan.
Brionia alba L. Tegelbruket, Gröna gången.
Trichera arvensis L.
f. collina Hallier.
f. glandulosa Koch. Viksberg.
Succisa pratensis Mönch.
Valeriana officinalis L.
Sambucus nigra L. Här och där.
S. racemosa L. Tegelbruket.
Viburnum opulus L.
Lonicera xylosteum L.
Symphoricarpus racemosus Michx. Förvildad vid Skuggan.
Galium aparine L.
β. Vaillantii D.C.
G. uliginosum L. BERGSTRAND meddelar följande: »På varphögarna vid Sala grufva har förf. sett *Galium uliginosum* med nedtill 4, upptill 6 blad i kransen. (Anmärkningsvärd för det ovanliga växtstället.)»
f. latifolium Marss. Flerstädes.
G. palustre L.
G. trifidum L. I författarens herbarium ligger ett exemplar påtecknad »Sala 1899. A. ARVEDSON». Växte förut nedanför prästgården enligt meddelande af H. THORBJÖRNSSON.

- G. boreale* L.
G. verum L.
G. mollugo L. Skuggan, prästgården, mellan denna och kyrkan.
 f. elatum Thuill.
G. mollugo L. × *verum* L. Mellan Hyttan och tegelbruket.
Plantago major L.
P. media L.
P. lanceolata L. Ej så allmän.
Utricularia vulgaris L.
U. intermedia Hayne. Långforsen.
Pinguicula vulgaris L. Flerstädes såsom vid Hyttan, Mellandammen och grufvan.
Verbascum thapsus L. Tämigen sällsynt.
Scrophularia nodosa L.
Linaria vulgaris (L.) Mill.
 f. peloria. Skuggan 1910.
L. minor (L.) Desf. Funnen på järnvägsbankar utanför maskinfabriken 1905; numera utgången.
Veronica serpyllifolia L.
V. arvensis L.
V. verna L.
V. scutellata L.
V. beccabunga L.
V. chamaedrys L.
V. officinalis L.
V. agrestis L.
Limosella aquatica L. »Hyttedammen nära ofvanom Nystrand» enligt LÉNSTRÖM.
Odontites rubra Gilib. **serotina* Rehb. Skarpskytteplatsen: mellan staden och Hyttan på ett gärde.
Euphrasia striata Host.
E. tenuis (Brenn.) Wettst.
E. curia Fr.
Rhinanthus major Ehrh.
R. minor Ehrh.
Sceptrum carolinum (L.) Hn. Stämperstorp numera utgången; Nötbo (IVERUS); Svepnäs.
Pedicularis palustris L.
Melampyrum cristatum L. Nära Drufvelund; mellan Strå och Kalkbacken (H. THORBjÖRNSSON).
M. pratense L.
 f. albidum Bl. Skuggan, Viksberg.
 f. aureum Norm. Jakthyddan vid Järndammen.
M. sibiricum L.
Solanum tuberosum L. Tillfälligtvis förvildad t. ex. vid tegelbruket.
S. dulcamara L.
 f. assimile Friv. & G. Flerstädes.
S. nigrum L. Nybygget.

- Hyoscyamus niger* L. Nybygget (B. THORBjÖRNSSON), nära prästgården.
Mentha arvensis L.
(M. aquatica (L.) Fr. enligt LÉNSTRÖM.)
Lycopus europæus L.
Thymus serpyllum L.
 f. flor. alb. Nära Kalkbacken ett ex. år 1910.
Calamintha acinos (L.) Clairv.
Clinopodium vulgare L. Ej allmän.
 f. flor. alb. Grufvans kalkbrott.
Scutellaria galericulata L.
 f. flor. alb. Växte förut på den urtappade Sala damms botten nedanför Katrinelund.
Prunella vulgaris L.
 v. parviflora Poir. Prästgården (B. THORBjÖRNSSON), Skuggan, Väsby, Vasaparken.
Glechoma hederacea L.
Stachys sibirica L. Nybygget, grufvan.
S. patustris L.
 f. agrestis F. Aresch.
 f. bracteata Beck v. Mannag. Grufvan ett exemplar 1910.
Leonurus cardiaca L. Utanför Sveahuset 1905; Erikslund (E. THORBjÖRNSSON).
Lamium album L.
 f. roseum Lge. Grufvan.
L. purpureum L.
 f. flor. alb. Skuggan, Väsby, nya kyrkogården.
L. intermedium Fr. Skuggan.
L. amplexicaule L.
Galeopsis tetrahit L.
 f. genuina Briquet.
 f. praecox Briquet.
G. speciosa Mill.
Symphytum officinale L.
 f. flor. alb. Norrby tull.
S. orientale L. Skuggan enl. IVERUS. »Tullarna» enl. LÉNSTRÖM.
Anchusa officinalis L. Tämigen sällsynt.
A. arvensis (L.) MB. Mellan staden och Hyttan. Trängen.
Myosotis patustris L.
M. caespitosa Schultz.
M. sibirica Hoffm. Skuggan.
M. arvensis (L.) All.
M. stricta Link.
M. versicolor (Pers) J. E. Sm.
Lithospermum arvense L. Mindre allmän.
Asperugo procumbens L. På en gård invid nya torget.
Polygonum ceruleum L. Förvildad i närheten af prästgården (B. THORBjÖRNSSON).
Convolvulus arvensis L.
 Svensk Botanisk Tidskrift 1910.

- Calystegia sepium* (L.) R. Br. »Tullen vid grufvägen» (LÉNSTRÖM), tegelbruket.
Cuscuta europaea L. Sala sockens kyrka, prästgården.
Gentiana campestris L. *a. suecica* Murb.
 f. *flor. alb.* Mellandammen.
G. amarella L. *a. lingulata* C. A. Ag.
G. uliginosa Willd. Funnen ^{25/s} 1907 på fuktig ängsmark vid Gudmundstorp af stud. G. HEDBOM.
Menyanthes trifoliata L.
Fraxinus excelsior L.
 v. *diversifolia* Ait. Dammyllningen, ett träd (möjligen odladt).
Syringa vulgaris L. Stundom förvildad t. ex. vid Hyttan.
Trifolium europaea L.
 f. *rosea* Neum. Skuggan.
Lysimachia vulgaris L.
Naumburgia thyrsoiflora (L.) Reich.
Anagallis arvensis L. Skuggan 1909; under somliga år iakttagen vid prästgården.
Primula officinalis L.
P. farinosa L. Grufvan; nära prästgården.
Holtonia palustris L.
Myrtilus nigra Gilib.
M. uliginosa (L.) Drej.
Vaccinium vitis idaea L.
Oxycoccus palustris Pers.
Arctostaphylos uva ursi (L.) Spreng.
Andromeda polifolia L.
Calluna vulgaris L.
 f. *flor. alb.* Flerstädes.
Ledum palustre L.
Pyrola chlorantha Sw.
P. rotundifolia L.
P. media Sw.
P. minor L.
P. secunda L.
P. uniflora L.
P. umbellata L. Mellandammen (G. SEVÉN), »nära Stampers» (LÉNSTRÖM), grufvan i närheten af CARL XI:s schakt, Nybygget.
Monotropa hypopitys L.
 v. *glabra* Roth. Prästgården (B. och E. THORBJÖRNSSON).
Cornus stolonifera Michx. Förvildad vid Skuggan, Mellandammen och grufvan.
Cicuta virosa L.
Petroselinum sativum Hoffm. Förvildade exemplar sedda vid Skuggan år 1908.
Aegopodium podagrana L.
Carum carvi L.
 f. *rhodochranthum* Moore. Prästgården (H. THORBJÖRNSSON), Sandviken. (Se Svensk bot. tidskrift 1909, pag. [177])

- Pimpinella saxifraga* L.
 f. *dissecta* Retz. Skuggan, Stentorpet.
Sium latifolium L. I ett dike utanför Isaretet samt vid Hyttan. »Vid Sala i gränsskillnaden mellan Uppland och Westmanland: G. AHLÉN» (IVERUS).
Oenanthe aquatica (L.) Lam.
Aelhusa cynapium L.
Libanotis montana Crantz. Kalkbacken, Gudmundstorp.
Levisicum officinale Koch. Ett exemplar funnet år 1904 vid tegelbruket; vid en lada på vägen mellan Långforsen och Olof-Jons damm; Sjöbo.
Selinum carvifolia L.
Angelica silvestris L.
Peucedanum palustre (L.) Moench.
Anethum graveolens L. Stundom förvildad.
Pastinaca sativa L.
Heracleum sibiricum L.
 v. *angustifolium* Jacq. Flerstädes.
Laserpitium latifolium L. Kalkbacken; en äng nära prästgården; Gudmundstorp.
Daucus carota L. Kasernerna.
Anthriscus silvestris (L.) Hoffm.
Myrrhis odorata (L.) Scop. Mellan Nybygget och grufvan (B. THORBJÖRNSSON).
Conium maculatum L. Tegelbruket; »flerstädes» enl. LÉNSTRÖM.
Myriophyllum verticillatum L. Sala damm (LÉNSTRÖM).
M. spicatum L. »Sala-trakten uppåt Järndammen» enligt LÉNSTRÖM.
M. alterniflorum DC.
Hippuris vulgaris L. Prästgården, Jakob Matts kvarn, Mellandammen, Broddbovägen.
Epilobium angustifolium L.
E. montanum L.
E. palustre L.
Circea alpina L. Måns-Ols, Gröna gången.
Ligthrum salicaria L.
Daphne mezereum L. Flerstädes.
Viola palustris L.
V. mirabilis L. På kalkgrund.
V. riviniana Rehb.
V. arenaria (DC.) Fr.
V. canina L.
V. tricolor L.
 f. *versicolor* Wittr. Skuggan, Väsby, grufvan.
 f. *luteceus* Wittr. Grufvan.
V. arvensis Murr.
 (Elatine callitrichoides Rupr. Sala damm kring Nystrand enligt LÉNSTRÖM.)
Hypericum quadrangulum L.

- H. perforatum* L.
Malva moschata L. Väster om prästgården, tegelbruket, Stentorpet.
M. alcea L. Hyttorp (E. THOREJÖRNSSON), prästgården.
M. silvestris L. År 1910 funnen vid Mellandammen.
M. rotundifolia L. Prästgården; år 1903 sedd vid Ringgatan.
Rhamnus frangula L.
Acer platanoides L. Sällsynt.
Empetrum nigrum L. Ej så allmän.
Geranium sanguineum L. Mellandammen, grufvan.
G. silvaticum L.
f. albiflorum A. Bl. Nära Viksberg.
f. parviflorum H. v. Post.
G. bohemicum L. »Westmanniae ad Salberg» enligt WAHLENBERG.
G. pusillum L. Mellandammen.
G. robertianum L.
Oxalis acetosella L.
Linum catharticum L.
Polygala comosum Schkuhr. Vid en järnvägsbank nära Ebba Brahes backe.
P. vulgare L.
f. albidum Chod. Mellandammen, grufvan.
f. carneum Rchb. Grufvan.
P. amarellum Crantz.
Euphorbia helioscopia L.
E. peplus L. Endast funnen i en trädgård vid Nybygget.
E. esula L. Växten är numera utgången på sin gamla lokal vid Hyttan. »På Sahlunds täppa vid Gudmundstorpet; dittkommen vid mitten af 1870-talet» enligt meddelande af doktor K. HEDBOM.
Callitriche vernalis Koch.
f. minima Hoppe. Norr om Druvelund.
C. autumnalis L.
Pisum sativum L. Stundom förvildad.
P. arvense L. Stundom förvildad.
Lathyrus silvester L. Nybygget.
L. pratensis L.
Orobis tuberosus L.
f. tenuifolius Roth.
f. flor. alb. Skuggan, ett exemplar 19⁶/₁₀.
O. vernus L. Mellandammen, grufvan.
Vicia hirsuta (L.) Koch.
V. tetrasperma (L.) Mönch.
f. tenuifolia Fr. Skuggan.
V. silvatica L. Nära Druvelund, Kalkbacken, grufvan, Mellandammen.
V. cracca L.
f. linearis Peterm. Flerstädes.
f. albidia Peterm. Kasernerna, Dalen.
V. villosa Roth. Nära prästgården, Nybygget.
V. septium L.

- V. sativa* L. Stundom förvildad.
Caragana arborescens (L.) Lam. Skuggan.
Lotus corniculatus L.
f. ciliatus Koch. Skuggan.
Medicago sativa L. Kasernerna, Strömsbacka, bryggeriet.
M. falcata L. x *sativa* L. (*M. sylvestris* Fr.) Sala enligt IVERUS.
M. lupulina L.
v. Willdenowii Bönn. Skuggan.
v. glanduligera Ahlfv. Flerstädes.
v. stipularis Ahlfv. Skuggan, Kalkbacken.
Melilotus officinalis (L.) Willd. »På gårdar i staden» enligt IVERUS; på en åker väster om Sala sockens kyrka.
M. arvensis Wallr. På en afstjälpningsplats vid Broddbo
M. albus Desr. Erikslund, tegelbruket, Skuggan, grufvan.
Trifolium spadiceum L.
T. agrarium L. Ebba Brahes backe, Kalkbacken, prästgården, Skuggan, Olof Jons damm.
T. repens L.
T. hybridum L.
T. montanum L. Sällsynt.
T. arvense L.
T. pratense L.
f. flor. alb. Skuggan.
v. sativum Schreb.
T. flexuosum Jacqu.
f. strictum Hn.
Ononis arvensis L. Nära prästgården. »I en hage vid genvägen till Ulricelund» enligt IVERUS.
f. flor. alb. På det förra stället år 1909.
Anthyllis vulneraria L. På kalk.
Prunus spinosa L. Mellandammen (B. THOREJÖRNSSON).
P. insititia L. Prästgården.
P. cerasus L. Förvildad vid grufvan och Skuggan.
P. padus L.
Agrimonia eupatoria L. Mindre allmän.
Alchemilla pastoralis Bus.
A. filicaulis Bus.
A. suberenata Bus.
A. alpestris Schmidt.
Rubus idaeus L.
f. chlorocarpus Krause. Järnvägsbank vid Långforsen.
R. cæsius L. Sala enl. IVERUS.
R. saxatilis L.
R. chamemorus L. Sällsynt.
Fragaria vesca L.
F. viridis Duch. Prästgården.
F. moschata Duch. Skuggan.
Comarum palustre L.

- Potentilla norvegica* L.
P. argentea L.
 f. *nivea* A. Bl. Skuggan.
P. verna L.
P. erecta (L.) Dalla Torre.
P. reptans L.
P. anserina L.
 f. *sericea* Hayne. Flerstädes.
Geum urbanum L.
G. rivale L.
 f. *hybridum* Wulf. Prästgården.
G. rivale L. × *urbanum* L. Prästgården (H. THORBJÖRNSSON).
Spirea salicifolia L. Banelund, Skuggan, tegelbruket.
S. ulmaria L.
 f. *denudata* Presl. Långforsen, grufvan.
S. filipendula L.
Pyrus malus L. På en äng nordväst om Katrinelund (B. THORBJÖRNSSON), Nötebo.
Sorbus suecica (L.) Krok. Grufvan; äfven förvildad t. ex. vid Skuggan.
S. aucuparia L.
Amelanchier canadensis (L.) Med. Flerstädes vid Skuggan.
Ribes grossularia L.
 f. *uva crispa* L.
R. nigrum L.
R. rubrum L.
R. alpinum L.
Saxifraga adscendens L.
S. tridactylites L.
S. granulata L. Ej allmän.
Chrysoplenium alternifolium L. Norrby backe.
Parnassia palustris L.
Sedum maximum (L.) Suter.
 f. *fastigiatum* Peterm. Skuggan.
S. spurium M. Bieb. Skuggan, Sala landsförsamlings kyrka.
S. annuum L. På ett ställe vid vägen mellan Måns-Ols och Sandviken. »Taborgs berg» enligt meddelande af C. A. E. LÉNSTRÖM.
S. rupestre L. Ett enda exemplar funnet vid prästgården år 1902 af E. THORBJÖRNSSON.
Drosera rotundifolia L.
D. longifolia (L. p. p.) Hayne. I närheten af Åby enligt B. THORBJÖRNSSON; Långforsen på en mosse.
D. intermedia Hayne. En mosse i Långforsen; Åby.
Reseda lutea L. Banvallen till Sala—Gysinge—Gelle järnväg strax ofvanför Strå kalkbruk.
Brassica campestris L.
Sinapis arvensis L.
Sisymbrium officinale (L.) Scop. Tegelbruket.
S. sophia L.

- Hesperis matronalis* L. Tegelbruket, Druffelund; prästgården (numera utgången); »flerstädes» enligt IVERUS.
Erysimum cheiranthoides L.
Cardamine pratensis L.
C. amara L.
Arabis hirsuta (L.) Scop.
A. arenosa (L.) Scop. * *suecica* Fr.
A. thaliana L.
Turritis glabra L.
Barbarea vulgaris R. Br.
Nasturtium armoracia (L.) Fr.
N. palustre (Leyss.) DC.
Bunias orientalis L.
Lepidium campestre (L.) R. Br. Nära prästgården.
Capsella bursa pastoris (L.) Medik.
 f. *integrifolia* Schlecht.
Thlaspi arvense L.
Iberis amara L. Förvildad i enstaka exemplar från trädgårdsland vid Skuggan.
Subularia aquatica L. »Sala damm ofvanom Nystrand» enligt LÉNSTRÖM.
Camelina microcarpa Andr. Stationen.
Alyssum calycinum L. Funnen år 1903 vid tegelbruket af H. THORBJÖRNSSON.
Berteroa incana DC. Flerstädes.
Draba verna L.
D. muralis L. Sala sockens kyrka enligt meddelande af doktor K. HEDBOM.
D. incana L. Grufvan; Hyttan; nära prästgården. Olof Jons damm.
 v. *stricta* Hn. Bland hufvudarten.
Fumaria officinalis L.
F. Vaillantii Loisl. Flerstädes.
Corydalis nobilis Pers. Förvildad på en gård vid Ekeby damm enl. E. THORBJÖRNSSON.
Papaver dubium L. Sällsynt.
Chelidonium majus L.
Berberis vulgaris L.
Thalictrum simplex L. Ett ställe utmed vägen mellan Sala landsförsamlings kyrka och prästgården; nära Kalkbacken, grufvan, Hartorpet.
Th. flavum L.
Anemone hepatica L.
 f. *violacea* Ahlfv.
 f. *alba* (Mill.) Gürke. Nybygget (S. FRIBERG), Brästa backe, prästgården.
 f. *marmorata* T. Moor. Flerstädes. (Se G. PÅHLMANS afhandling!)
 v. *multiloba* C. Hn. Rikligt på ett ställe invid vägen nära Sten-
 torpet.
A. nemorosa L.
 f. *purpurea* Gray. Skuggan, Katrinelund.
Pulsatilla vernalis (L.) Mill. Flerstädes.

- P. vulgaris* Mill. Två exemplar funna år 1907 vid Mellandammen af G. Sjöväx.
- Ranunculus lingua* L.
- R. flammula* L.
- v. *intermedius* Hn.
- R. secleratus* L.
- R. auricomus* L.
- R. cassubicus* L. Svepnäs (LÉNSTRÖM), grufvan, Nybygget; sällsynt.
- R. acer* L.
- R. repens* L.
- R. polyanthemus* L.
- R. bulbosus* L.
- Batrachium paucistamineum* (Tausch.) Gelert β . *divaricatum* (Schränk.) Gelert.
- B. pellatum* (Schränk.) Gelert.
- Myosurus minimus* L. Prästgården samt vid vägen mellan densamma och kyrkan.
- Caltha palustris* L.
- Aquilegia vulgaris* L. Skuggan, Måns-Ols, grufvan, Strå, Hyttorp, Sala landsförsamlings kyrka.
- f. *flor. alb.* Skuggan och grufvan.
- v. *stellata* Lge. Förevildad i Skuggans trädgård.
- Aconitum cammarum* L. Förevildade exemplar anträffade längs en gårdsgård nära Kattelbo; Nötebo.
- Delphinium elatum* L. På en afstjälpningsplats nära Mellandammen.
- D. consolida* L. Mindre allmän.
- Acleto spicata* L.
- Nymphaea candida* Presl. De i Långforsen växande exemplaren synas alla tillhöra formen *erythrostigma* Casp.
- f. *minor* Celak. Långforsen.
- Nuphar luteum* (L.) Sm.
- N. luteum* (L.) Sm. $\times$ *pumilum* (Timm.) Sm. Järndammen.
- N. pumilum* (Timm.) Sm. I Sagåns strömfåra nedanför prästgården; järnvägsbron; Järndammen. På de båda förnämnda ställena troligen utdöd.
- Silene venosa* (Gil.) Aschers.
- S. rupestris* L. I trakten af Olof Jons damm; omkring Harsjöarna enligt LÉNSTRÖM; Järndammen. På en bergkulle strax väster om Långforsen »*S. nutans* L.
- S. noctiflora* L. Mamre; prästgården 1904; »på gårdar» (WALL).
- Melandrium album* (Mill.) Garcke.
- M. rubrum* (Weig.) Garcke. Skuggan, grufvan, prästgården.
- Viscaria viscosa* (Gil.) Asch.
- Lychnis flos cuculi* L.
- Agrostemma githago* L.
- Saponaria officinalis* L. Källholmen (E. THORBJÖRNSSON); järnvägsbank nära Dalen.

- Dianthus barbatus* L. Skuggan, prästgården.
- D. deltoides* L.
- Stellaria media* (L.) Cyr.
- S. uliginosa* Murr. Grufvan, Måns-Ols; nära prästgården.
- S. palustris* (Murr.) Retz. Den allmännaste formen är *glauca* With. f. *dilleniana* (Moench.) Prästgården.
- S. graminea* L.
- Cerastium arvense* L. Flerstädes.
- C. vulgare* Hn.
- Arenaria serpyllifolia* L.
- A. trinervia* L.
- Sagina nodosa* (L.) Fenzl.
- S. procumbens* L.
- Spergula arvensis* L.
- S. vernalis* Willd. I närheten af Järndammen enligt E. THORBJÖRNSSON.
- S. rubra* (L. p. p.) Gator i staden.
- Herniaria glabra* L.
- Scleranthus annuus* L.
- Chenopodium album* L.
- C. polyspermum* L.
- C. glaucum* L. Prästgården invid ekonomibyggnaderna.
- C. rubrum* L.
- f. *paucidentatum* Koch. Afterhögar.
- C. bonus Henricus* L. Nära Smedjebron.
- Atriplex hortense* L. Ett exemplar funnet nära grufvans kalkugnar år 1906.
- A. hastatum* L.
- A. patulum* L.
- β . *angustifolium* J. E. Sm.
- Fagopyrum esculentum* Moench. Stundom förvildad på åkrar.
- Polygonum viviparum* L. Stundom inträffar att endast bulbiller men inga blommor utvecklas.
- P. amphibium* L.
- β . *terrestre* Rehb. Skuggan.
- γ . *caenosum* Koch. Mellan Skuggan och Måns-Ols, tegelbruket.
- δ . *glandulosum* Bryhn. Långforsen vid Sjöbo.
- P. lapathifolium* Ait.
- P. persicaria* L.
- P. hydropiper* L.
- P. aviculare* L.
- f. *erectum* Roth.
- Helxine convolvulus* (L.)
- Rumex hydroclapathum* Huds.
- R. domesticus* Hn.
- R. crispus* L.
- R. acetosa* L.

- R. acetosella* L.
β. integrifolius Wallr. Sandviken.
γ. multifidus L. p. p. På en afbränd tomt invid mejeriet.
Asarum europaeum L. Ulricelunds trädgård enl. IVERUS.
Urtica urens L. Sällsynt.
U. dioica L.
Humulus lupulus L. Sandviken, grufvan, Sala landsförsamlings kyrka.
Cannabis sativa L. Flerstädes iakttagen såsom t. ex. vid Kalkbacken.
Ulmus montana With. Sällsynt.
Betula verrucosa Ehrh.
B. odorata Bechst.
B. nana L. På en mosse vid Broddbo.
Alnus glutinosa (L.) Gaertn.
A. incana (L.) Willd.
Corylus avellana L.
Quercus robur L. Grufvan; nedanför Gröna gången nära Mellandammen, Viksberg, Östersala, prästgården.
Myrica gale L.
Populus tremula L.
P. balsamifera L. Skuggan, Nybygget.
Salix pentandra L.
S. fragilis L. Viksberg.
S. purpurea L. Skuggan.
S. viminalis L. Tegelbruket.
S. caprea L.
S. cinerea L. En »forma recedens ex. *S. aurita* L. × *cinerea* L.» (det. S. J. ENANDER) vid Skuggan.
S. cinerea L. × *phylicifolia* L. f. *subcinerea* n. f. det. S. J. ENANDER.
På en järnvägsbank vid Långforsen.
S. aurita L.
S. nigricans J. E. Sm.
S. repens L. Tåmligen sällsynt.
S. lapponum L. Funnen vid Järndammen af E. THORBJÖRNSSON.
Orchis incarnata L. Nära prästgården, grufvan; Stampers (LÉNSTRÖM).
O. maculata L.
Gymnadenia conopsea (L.) R. Br. Ebba Brahes backe, prästgården, Sandviken, Mellandammen, grufvan, Stampers.
Coeloglossum viride (L.) Hn. Flerstädes.
Platanthera bifolia (L.) Rehb.
Goodyera repens (L.) R. Br. Bråsta backe, grufvan, Skuggan, Mellandammen, prästgården, Kalkbacken.
Epipactis palustris (L.) Crantz. Grufvan (IVERUS).
E. latifolia (L.) All. Skuggan (ett exemplar 1903 och 1908); Gröna gången (BERGSTRAND), Mellandammen, grufvan, Nybygget; Norrby backe (LÉNSTRÖM), Nystrand (G. SEVÉN), Bråsta backe; mellan Kalkbacken och prästgården.
V. varians Crantz. Stensbottnen; i många exemplar förekommande nedanför en berghäll i närheten af Gudmundstorp.

- Listera ovata* (L.) R. Br. Mellandammen, grufvan, Nybygget, prästgården.
L. cordata (L.) R. Br. Bråsta backe (G. SEVÉN), invid landsvägen nära Viksberg.
Corallorrhiza innata R. Br. Skuggan i björkhagen; »Långforsen» (IVERUS), Olof-Jons damm, Svepnäs (LÉNSTRÖM).
Malaxis monophylla (L.) Sw. Mycket sällsynt. Måns-Ols, vid Mellandammen nära Ekebron, Gröna gången. Anføres första gången af WAHLENBERG: »Vestmanniae ad Sala.»
Iris pseudacorus L. Flerstädes.
Narcissus poeticus. Förevildad på gräsmattor vid Skuggan. Exemplar iaktagna med två blommor inom hölstret.
Lilium bulbiferum L. Enstaka exemplar sedda vid Skuggan.
Fritillaria meleagris L. »Sala stad på gårdar samt vid Rödfärgsbruket» enligt IVERUS.
Allium oleraceum L.
Gagea lutea (L.) Ker. Sällsynt.
G. minima (L.) Dum. Mindre allmän.
Ornithogalum umbellatum L. Skuggan, Hyttorp, grufvan.
Muscari botryoides (L.) Mill. Skuggan, Nybygget; »flerstädes» enligt IVERUS.
Convallaria majalis L.
Polygonatum officinale All.
Majanthemum bifolium (L.) Schmidt.
Paris quadrifolia L.
f. *trifoliata* Neum. Gröna gången, grufvan.
f. *quiquefoliata* Neum.
f. *sexfoliata* Neum. Måns-Ols.
Juncus effusus L.
J. Leersii Marss.
J. filiformis L.
J. lamprocarpus Ehrh.
J. supinus Moench.
f. *uliginosus* Roth.
f. *fluitans* Lam. Långforsen.
J. bufonius L.
Luzula pilosa (L.) Willd.
L. campestris (L.) DC.
L. multiflora (Ehrh.) Hoffm.
Acorus calamus L. Ekeby dammar, Långforsen, grufvan, prästgården.
Calla palustris L.
Lemna trisulca L. Nybygget; Sala damm (LÉNSTRÖM), lasarettet, tegelbruket.
L. minor L.
Rhynchospora alba (L.) Vahl.
Scirpus silvaticus L.
S. compressus (L.) Pers. Grufvan och hyttan enligt LÉNSTRÖM.
S. lacustris L.

- S. acicularis* L.
S. palustris L.
 v. *major* Beck. Fl. Frankf. Långforsen midtemot Skuggan
Eriophorum polystachyum L.
E. vaginatum L.
E. alpinum L. En mosse i Långforsen, Järndammen.
Carex lasiocarpa Ehrh.
C. versicaria L.
 f. *acrogyna*. Banelund.
C. rostrata With.
C. capillaris L. Grufvan, prästgården, Gudmundstorp.
 f. *gynobasis*. Grufvan.
C. flava L.
C. Oederi (Ehrh.) Hoffm.
C. limosa L.
 f. *gynobasis*.
 f. *mascula*.
C. vaginata Tausch. Prästgården (H. THORBJÖRNSSON).
C. panicea L.
 f. *gynobasis*.
C. glauca Murr.
C. pallescens L.
C. montana L. Flerstädes t. ex. vid Skuggan, Kalkbacken och grufvan.
C. ericetorum Poll.
C. verna Chaix.
 f. *gynobasis*.
C. digitata L.
C. ornithopoda Willd. Grufvan (IVERUS), Skuggan.
C. Goodenoughii J. Gay.
 f. *gynobasis*.
 β. *juncella* Fr. Viksberg.
C. acuta L.
 f. *gynobasis*.
C. caespitosa L.
C. stricta Good.
C. echinata Murr.
C. elongata L. Gröna gången.
C. canescens L.
C. loliacea L. Gröna gången.
C. leporina L.
C. disticha L.
C. chondorrhiza Ehrh. Mossar i Långforsen och Järndammen
C. vulpina L. Sällsynt.
C. teretiuscula Good.
C. paradoxa Willd. »Bredvid canalen» enligt WALL.
C. pulicaris L. Mellan grufvan och staden (C. H. JOHANSSON).
Nardus stricta L. Tämigen sällsynt.
Triticum repens L.

- T. vulgare*. Ibland förvildad.
Secale cereale. Ofta tillfälligt förvildad.
Hordeum murinum L. Nybygget år 1904.
H. vulgare. Stundom förvildad.
Lolium perenne L.
Brachypodium pinnatum (L.) P. B. Mellan Kalkbacken och prästgården grufvan.
Dactylis glomerata L.
Festuca elatior L.
F. rubra L. Väster om prästgården.
F. ovina L.
Bromus sterilis L. Funnen år 1906 vid Skuggan.
B. secalinus L. En lågväxt, oftast enaxig form sedd vid Kalkbacken 1909.
B. mollis L.
 f. *leptostachys* Pers. Viksberg.
Briza media L.
 f. *albida* Lej. Grufvan.
Poa trivialis L.
P. pratensis L.
P. nemoralis L.
P. palustris (L.) Roth.
P. annua L.
Glyceria fluitans L.
G. aqualica (L.) Wahlb. Viksberg, Jakob-Matts kvarn.
Molinia caerulea (L.) Mönch.
Sieglingia decumbens (L.) Bernh.
Avena sativa L. Stundom förvildad.
 * *orientalis* Schreb. Tegelbruket.
Avenastrum pratense (L.) Jessen.
 A. pubescens (Huds.) Jessen.
Arrhenatherum elatius (L.) M. & K. Tämigen sällsynt.
 f. *commune* Beck v. M.
Trisetum flavescens (L.) P. B. »Vid landsvägskanten bortom tegelbruket mellan Sala och Hyttan» enligt meddelande af C. A. E. LÉNSTRÖM.
Deschampsia caespitosa (L.) P. B.
D. flexuosa (L.) Trin.
Melica nutans L.
Phragmites communis Trin. Ej allmän.
Calamagrostis arundinacea (L.) Roth.
C. neglecta Ehrh.
C. epigejos (L.) Roth.
Agrostis vulgaris With.
A. canina L.
Milium effusum L. Prästgården, grufvan.
Sesleria coerulea (L.) Ard. Grufvan.
Alopecurus pratensis L.
A. geniculatus L.

A. fulvus Sm. LÉNSTRÖM skrifver om exemplar från Silfköparen: »Flytande på vattenytan nådde den en längd af ända till 3 (!) alnar från botten.»

Pileum pratense L.

v. nodosum (L.) Schreb. Skuggan, Viksberg, grufvan.

Baldingera arundinacea (L.) Dum.

Hierochloa odorata (L.) Wg. Väsby kungsgård vid bron.

Anthoxanthum odoratum L.

Hydrocharis morsus ranae L.

Stratiotes aloides L. På ett ställe nedanför prästgården invid Sagån.

Butomus umbellatus L.

Alisma plantago L.

Sagittaria sagittifolia L. Långforsen, Lillån, Sagån.

Scheuchzeria palustris L. Mossar i Långforsen.

Triglochin palustre L.

Potamogeton natans L.

P. gramineus L. Sagån.

P. praelongus Wulfen.

P. crispus L. Sagån.

P. zosterifolius Schum.

P. obtusifolius M. & K.

P. pusillus L.

Sparganium minimum Fr.

S. natans (L.) Fr.

S. simplex Huds.

Typha latifolia L. Långforsen, tegelbruksdammen. »I en damm nära grufvan» enl. WALL.

T. angustifolia. Långforsen, tegelbruksdammen, grufvan, Sagån.

Pinus silvestris L.

Picea excelsa (Lam.) Lk. Vid Gudmundstorp finnes en egendomligt utbildad gran, som är känd under namnet »Ebba Brahes hydda». Kring ett cirka 5 meter högt midtträd uppskjuta från rötterna ett tjugotal mindre träd, alla på ungefär samma afstånd från centrum. Det hela bildar en naturlig löfsal, som sedd utifrån har formen af en kupol. Årskotten voro den 1: VIII 1909 endast 2—3 cm. långa. En fotografi af det intressanta och anmärkningsvärda trädet finnes reproducerad i Idun för år 1906 p. 379.

Juniperus communis L.

f. *suecica* Mill.

Polypodium vulgare L.

Phegopteris polypodioides Fée.

P. dryopteris (L.) Fée.

Aspidium lonchitis (L.) Sw. Anføres första gången af HARTMAN 1838 i tredje upplagan af hans flora: »Sala mellan Kolarhagen och Stampers-torp, enl. ex. af provisor SILLÉN.» Något fynd i senare tid har jag mig ej bekant.

Polystichum filix mas (L.) Roth.

P. spinulosum (Retz.) DC.

Cystopteris fragilis (L.) Bernh.

Athyrium filix femina (L.) Roth.

Asplenium trichomanes L.

A. septentrionale (L.) Hoff. Järndammen.

Pteris aquilina L.

Onoclea struthiopteris (L.) Roth. Gröna gången vid Ekebron (K. HEDBOM).

Botrychium lunaria (L.) Sw. Skuggan, prästgården.

B. virginianum (L.) Sw. Grufvan år 1903 (K. BERGENSTRÄHLE).

Ophioglossum vulgatum L. Grufvan; omkring Kalkbacken och prästgården, Gudmundstorp.

Equisetum arvense L.

E. pratense Ehrh.

E. silvaticum L.

E. palustre L.

E. fluviatile L.

E. hiemale L. Kalkbacken, Gudmundstorp, nära prästgården, Gröna gången, grufvans kalkbrott.

E. tenellum (Liljebl.) Krok. Gröna gången enligt WALL; Måns-Ols på ett mycket begränsadt område; grufvan; enligt meddelande af C. A. E. LÉNSTRÖM »växande i rätt stor mängd omkring den s. k. 'Koppargrufvan' i skogen mellan Kolarhagen och Mellandammen».

Lycopodium selago L. Mindre allmän.

L. annolinum L.

L. clavatum L.

L. complanatum L.

Selaginella selaginoides (L.) Link. Stampers enligt meddelande af dokt. K. Hedbom.

Isoetes lacustris L. Växte enligt AHLGREN fordom rikligt i Sala damm.

ANVÄND LITTERATUR.

AHLGREN, L. A., Ur Papirii papper. (Kap. En försvinnande sjö.) Stockholm 1901.

BERGSTRAND, C. E., Några anteckningar rörande vegetationen i vissa delar af nordöstra Westmanland. Bot. Not. 1851.

CASPARY, R., Hvilken utbredning hafva Nymphaeaceerna i Skandinavien flora? Bot. Not. 1879.

DAHLGREN, K. V. O., Några anmärkningsvärdare växtfynd. Svensk bot. tidskrift 1910.

—, Botrychium virginianum (L.) Sw. i Westmanland. Svensk bot. tidskrift 1910.

—, Ytterligare om Scirpus radicans Schkuhr. Svensk bot. tidskrift 1910.

GRAU, O., Beskrifning öfver Westmanland med sina städer, häradar och socknar. Västerås 1754. Ny upplaga utgifven af Westmanlands Läns Tidning, Västerås 1904.

- GUMÆLIUS, O., Några ord till upplysning om bladet »Sala». S. G. U. Stockholm 1868.
- HAGE, S., Ett kungsminne från Västmanland. Ebba Brahes hydda. Idun 1906 pag. 379.
- HAGLUND, E., Scirpus radicans Schkuhr funnen i Västmanland. Svensk bot. tidskrift 1910.
- HARTMAN, C. J., Handbok i Skandinavians flora etc. Ed. III 1838.
- IVERUS, E. D:SON, Några växtlokaler från Södermanland, Västmanland, Dalarna, Upland och Gotland. Bot. not. 1875.
- , —, Beskrifning öfver Västmanlands fanerogamer och thallogamer. Upsala 1877.
- LEFFLER, J. A., Strödda bidrag till Sveriges flora. Bot. not. 1866.
- LÉNSTRÖM, C. A. E., Spridda växtgeografiska bidrag till Skandinavians flora. Bot. not. 1888.
- PÅHLMAN, G., En för Sverige ny form af *Anemone hepatica* L. Bot. not. 1908.
- SERNANDER, R., Entwurf einer Monographie der europäischen Myrmekochoren. K. V. H. B. 41 N:o 7. 1906.
- NEUMAN, L. M. och AHLFVENGREN, F., Sveriges flora. Lund 1901.
- NORÉN, C. O., Om vegetationen på Vänerns sandstränder. Botaniska studier tillägnade J. R. Kjellman. Upsala 1906.
- WAHLEBERG, G., Flora suecica. Upsala 1824—26.
- WALL, W. A., Westmanlands flora innefattande provinsen Westmanlands vilda phanerogamer och filices. Stockholm 1852.